

N:o 63.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen i fråga om anordnande af fabriksinspektion under år 1901; gifven Stockholms slott den 2 mars 1900.

Under åberopande af bifogade utdrag af protokollet öfver civil-ärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen

att, för anordnande af fabriksinspektion, på extra stat för år 1901, utöfver hvad på grund af nådig proposition den 13 sistlidne januari må komma att för sådant ändamål beviljas, anvisa till arfvoden åt elfva assistenter 33,000 kronor med 3,000 kronor till hvar, för år räknadt, och till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter för de fem distrikten ytterligare 3,000 kronor, eller tillhopa 36,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

E. von Krusenstjerna.

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1900.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **LAGERHEIM**,
Statsråden: **WIKBLAD**,
ANNERSTEDT,
herr **VON KRUSENSTJERNA**,
grefve **WACHTMEISTER**,
CLAËSON,
DYRSSEN och
CRUSEBJÖRN.

Statsrådet herr von Krusenstjerna yttrade:

Vid underdånig föredragning den 13 sistlidne januari af förslag rörande regleringen af utgifterna för år 1901 under riksstatens sjette hufvudtitel yttrade jag, beträffande anordnande af fabriksinspektion, att i sammanhang med afgifvande af yttrande i fråga om förslag till omarbetning af 1881 års förordning angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering kommerskollegium och medicinalstyrelsen visserligen ifrågasatt utvidgning i fabriksinspektionens verksamhet och dermed ock höjning af anslaget för anordnande af fabriksinspektion, men att, då kommerskollegium ännu icke hunnit inkomma med närmare utredning, i hvilken mån höjning af anslaget borde ega rum, jag, i anslutning till bestående förhållanden, hemstälde, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att, för

anordnande af fabriksinspektion, på extra stat för år 1901 anvisa: till aflöning åt fem inspektörer 25,000 kronor med 5,000 kronor till hvar, för år räknadt, till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter 6,000 kronor samt till Eders Kongl. Maj:ts förfogande för godtgörelse åt tillfälligt förordnade inspektörer 2,000 kronor, eller tillhoppa 33,000 kronor.

Detta öfverensstämmer med hvad Riksdagen för innevarande år för ifrågavarande ändamål anvisat.

Den 22 sistlidne januari har till civildepartementet inkommit omförmälta utredning från kommerskollegium; och har, sedan jag meddelat Riksdagens statsutskott detta, äfvensom att jag hade för afsigt att inom kort föredraga ärendet inför Eder Kongl. Maj:t och dervid tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att till Riksdagen afgifva proposition om förhöjdt anslag för ordnandet af fabriksinspektion, statsutskottet med anledning häraf uti sitt den 20 nästlidne februari afgifna utlåtande angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel yttrat att, då sålunda ytterligare förslag i föreliggande fråga vore att från Eders Kongl. Maj:t förvänta, ärendet torde i afvaktan derå böra uppskjutas, och att utskottet alltså komme att framdeles under Riksdagen afgifva yttrande i detta ämne.

Innan jag öfvergår till redogörelse för innehållet i nämnda utredning, får jag erinra att, enligt det af mig förut denna dag inför Eders Kongl. Maj:t anmälda förslag till förordning angående minderårigas och qvinnors användande till arbete i industrielt yrke, hvilken förordning är afsedd att ersätta förenämnda nådiga förordning den 18 november 1881 angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering, skulle, utom i fråga om grufdrift som är att hänföra till bergsbruk, åt yrkesinspektörerna öfverlemnas att öfvervaka författningens efterlefnad.

Kommerskollegium anför i berörda utredning, bland annat, att då enligt nyssnämnda författningsförslag författningens tillämpningsområde skulle, hvad yrkesinspektörerna anginge, sammanfalla med det, som gälde för lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889, komme visserligen icke genom författningens trädande i kraft antalet af de arbetsställen, hvilka derefter fölle under yrkesinspektörernas kontroll, att ökas utöfver hvad redan nu i detta hänseende egde rum, men att deremot en ökning så väl i inspektionernas antal som i desammas omfattning och följaktligen jemväl i den tid, hvarje inspektion skulle upptaga, blefve en nödvändig följd deraf, då genom den nya förordningen ett nytt område skulle vid många arbetsställen läggas under yrkes-

inspektionens kontroll; att af kollegii berättelse rörande yrkesinspektionens verksamhet under år 1892 framginge, att af de 9,000 arbetsställen, som vid den tid berättelsen omfattade ansetts utgöra föremål för yrkesinspektionens verksamhet, endast 1,393 blifvit från institutionens början till utgången af år 1892 inspekterade, och att följaktligen 7,607 ännu vid sagda års slut vore oinspekterade; att af kollegii berättelse angående yrkesinspektionens verksamhet för år 1898 framginge att vid 1898 års slut 7,786 arbetsställen återstode oinspekterade, och detta oaktadt en tidrymd af sex år förflutet mellan de båda jemförda tidpunkterna och inspektörernas antal under de fyra senare åren varit fem i stället för, såsom förut, tre; att detta anmärkningsvärda förhållande delvis hade sin förklaring i den snabba tillväxt, som egt rum i landets industri under de senaste åren och på hvilken skilnaden i antal arbetsställen, som år 1892 och år 1898 föllo inom ifrågavarande lags giltighetsområde, i viss mån torde utgöra en mätare; att de respektive siffrorna, som vore 9,000 och 13,945, alltså visade en ökning af 55 procent; att då antalet hithörande arbetsställen helt visst komme att fortfarande ökas, om ock möjligen icke i samma proportion som under de närmast förgångna åren, det häraf otvetydigt syntes framgå, att inspektionens nuvarande personal vore alldeles för fåtalig och kräfde en väsentlig ökning, äfven om för densamma icke några nya åligganden skulle tillkomma; samt att kollegium, under antagande att nu gällande förordning angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering inom kort blefve ersatt af ny lagstiftning och att öfvervakandet af densammas efterlefnad komme att yrkesinspektörerna åläggas, därför vid afgifvandet af sitt förslag tagit hänsyn dertill.

Kollegium yttrar vidare beträffande inspektionspersonalens storlek, att det visserligen vore sant att man af uppgifter från andra länder icke derom kunde draga någon fullt riktig slutsats, enär inspektörernas verksamhetsområde i de skilda länderna vore mycket olika, men att dock någon ledning för frågans bedömande derifrån kunde hemtas, synnerligast om man vände sig till ett sådant land som Danmark, der förhållandena numera vore uti ifrågavarande hänseende närbeslägtade med våra egna; att enligt den senaste, nu tillgängliga årsberättelse öfver den danska inspektionens verksamhet, den för finansåret 1897—1898, antalet af de arbetsställen, hvilka på grund af föreskrifterna i den så kallade »Fabrikloven» af den 23 maj 1873 angående minderårigas användande i fabriksarbete och i den så kallade »Maskinbeskyttelsesloven» af den 12 april 1889 angående skydd mot yrkesfara m. m. då föllo inom den egentliga

yrkesinspektionens område, utgjorde 5,922 stycken, fördelade på fabriker och fabriksmessigt drifna verkstäder, på mejerier och landtbruk med mekanisk drifkraft äfvensom på andra dels stationära icke industriella rörelser och dels rörliga maskiner, drifna med ånga, gas eller annan mekanisk kraft; att vid sagda tid inspektionspersonalen utgjorts af två inspektörer och tretton assistenter eller tillsammans femton personer, hvilken personal dock numera ökats med två assistenter; att arbetarnes antal vid nämnda 5,922 arbetsställen utgjorde 70,137; att, derest inspektionens arbetskrafter hos oss med våra 14,000 arbetsställen och 250- till 300,000 arbetare skulle göras proportionella mot den danska med hänsyn till arbetsställets antal, borde distriktspersonalen här ökas till trettiofem personer, d. v. s. sjudubblas; att en sådan ökning emellertid icke, enligt kollegii mening, på en gång borde genomföras, men att, då af det sagda framginge, att det vore en oafvislig nödvändighet att kraftiga åtgärder vidtoges för att bereda möjlighet för yrkesinspektionen att fylla sin uppgift och hålla något så när jemna steg med landets starkt tillväxande industri, kollegium ansåge att distriktspersonalen borde åtminstone tredubblas, d. v. s. ökas från fem till femton personer.

Vidkommande det sätt, hvarpå de nya arbetskrafterna lämpligast skulle kunna inpassas i den redan bestående organisationen, yttrar kommerskollegium, att kollegium ansåge detta kunna ske antingen enbart genom ökning af inspektörernas antal, eller genom att hos en hvar af de nu befintliga inspektörerna anställa visst antal tekniskt bildade assistenter eller genom att samtidigt öka inspektörernas antal och hos dem anställa assistenter; att, då emellertid yrkesinspektörernas antal nyligen ökats från tre till fem, kollegium icke ville föreslå någon ytterligare sådan ökning, enär en dermed förenad förändring uti den nu bestående distriktsindelningen alltid måste medföra icke oväsentliga olägenheter genom en del arbetsställets förflyttning från ett distrikt till ett annat och från en inspektör till en annan; att kollegium därför ansåge fördelaktigast att den nuvarande distriktsindelningen bibehölles och att en hvar af distriktsinspektörerna tilldelades två tekniskt bildade assistenter såsom biträden vid utförandet af deras åligganden; samt att genom en sådan anordning skulle, utan rubbning uti de särskilda arbetsställets hänförelse till visst inspektionsdistrikt, det resultat ernås, att inom hvarje distrikt minst två personer alltid skulle kunna sysselsätta sig med verkliga inspektioner, hvarförutom genom en dylik organisation den fördel skulle vinnas, att någon funnes att förordna till att upprätthålla yrkesinspektörstjenst vid sjukdoms- eller annat förfall för inspektör att tjensten utföra, och att vid uppstående ledighet af inspek-

törstjenst det funnes en vid tjänstens utöfning van stam af personer, bland hvilka efterträdaren kunde utses, och sålunda kontinuitet och likformighet i utöfningen af tjensten bevaras.

En af kollegii ledamöter har i denna del varit af skiljaktig mening och, i motsats till hvad kollegii pluralitet föreslagit, ansett, att yrkesinspektörernas antal borde fördubblas och allenast en assistent anställas hos en hvar af inspektörerna.

Rörande de sålunda ifrågasatta assistenternas ställning och åligganden anser kollegium, att assistenterna, som borde efter föregången ansökningstid tillsättas af kollegium, skulle lyda direkt under vederbörande yrkesinspektör, som hade att gifva de under honom lydande assistenter föreskrift angående omfattningen af deras göromål samt sättet för deras utförande, men att dock allmänna regler för assistenternas verksamhet borde af kommerskollegium, efter inspektörernas hörande, meddelas genom särskild instruktion.

Assistenternas aflöning anser kommerskollegium kunna bestämmas till 3,000 kronor årligen för hvar och en att utgå i form af arfvode.

Då med den föreslagna ökningen af yrkesinspektionens personal och inspektionsverksamhet naturligen följde jemväl en ökning uti bokföring, skrifning och andra byrågöromål samt antalet blankettryck, förklarar kollegium, att kollegium ansåge nödigt att åtgärder vidtoges för höjande af det för dylika utgifter afsedda anslaget med sexhundra kronor för hvarje distrikt utöfver hvad i staten för innevarande år vore upptaget.

Kollegium yttrar vidare, att de ärenden rörande yrkesinspektionen och hvad deraf föranleddes, hvilka förekomme till behandling hos kollegium, ökats sedan densammas tillkomst och vore nu af ganska mångsidig natur; att utarbetandet af det sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser, som enligt gällande föreskrifter af kollegium till Kongl. Maj:t årligen insändes jemte det yttrande, hvartill berättelserna kunde gifva anledning, äfvensom sammanförandet af de till dessa berättelser hörande tabellariska uppgifter vore ett mycket vidlyftigt och tidsödande arbete; att förandet af protokollen vid yrkesinspektörernas sammanträden inför den ledamot af kollegium, som hade att föredraga ärenden rörande fabriker och handtverk, samt den korrespondens, som föranleddes af i dessa protokoll antecknade beslut, jemväl kräfde sin tid; att uti kollegii byrå för ärenden angående bergshandteringen och andra industriella näringar redan nu en särskild person måst under en stor del af året sysselsättas med utredningar af ärenden rörande yrkesinspektionen; samt att, då dessa ärenden gifvetvis vore till antalet i stän-

dig ökning och i de flesta fall af teknisk natur, collegium ansåge sig böra föreslå, att på yrkesinspektionens stat måtte på förutnämnda vilkor anställas ytterligare en assistent och att assistenternas antal sålunda måtte bestämmas till elfva, samt att en af dem finge efter indelning, som collegium egde bestämma, så länge yrkesinspektörerna fortfarande stode under kommerskollegii inseende, tienstgöra vid kollegii förenämnda byrå.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt har collegium hemställt, att Eders Kongl. Maj:t behagade hos innevarande års Riksdag äska sådan ökning uti anslaget för fabriksinspektionen, att från och med år 1901 kunde dels utöfver nuvarande personal anställas elfva assistenter vid yrkesinspektionen, hvardera med ett årligt arvode af 3,000 kronor, och dels få disponeras ytterligare 3,000 kronor till mötande af en blifvande ökning i kostnaderna för skrifbiträden och likartade utgifter inom de fem inspektionsdistrikten, eller tillsammans 36,000 kronor.

Såsom jag redan förut vid underdånig föredragning af förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke antydt, anser jag en ökning i yrkesinspektionens arbetskrafter vara af omständigheterna med nödvändighet påkallad; och jag delar kommerskollegii mening, att denna ökning icke bör åstadkommas genom inrättande af ett större eller mindre antal nya yrkesinspektörsbeställningar med ty åtföljande ändring i distriktsindelningen utan genom tillsättande af nödigt antal assistenter. Jag har icke heller något att anmärka mot det föreslagna antalet assistenter. Då det vidare torde vara uppenbart, att den sålunda ifrågasatta anordningen måste medföra en betydligt ökad inspektionsverksamhet inom distrikten, hvilket måste hafva till följd ökade kostnader för skrifbiträden och likartade utgifter för inspektörerna, finner jag de hittills för sådana ändamål anvisade medel böra ökas; och lär det af collegium i detta hänseende föreslagna belopp, sexhundra kronor för hvarje distrikt, icke vara för högt beräknadt. Jag anser mig sålunda böra förorda bifall till kommerskollegii förslag och hemställer alltså, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, för anordnande af fabriksinspektion, på extra stat för år 1901, utöfver hvad på grund af nådig proposition den 13 sistlidne januari må komma att för sådant ändamål beviljas, anvisa till arvoden åt elfva assistenter 33,000 kronor med 3,000 kronor till hvar, för år räknadt, och till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter för de fem distrikten ytterligare 3,000 kronor, eller tillhopa 36,000 kronor.

Denna af Statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan blef af Hans Maj:t Konungen bifallen; hvarjeme Hans Maj:t Konungen förordnade, att nådig proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

Pehr Thyselius.